

БЕОГРАДСКА ОПШТИНСКА ХЕМИЈСКА И ФАБРИЧКА ЛАБОРАТОРИЈА

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАН ПУТ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ	6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ	3 „
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 „

НЕДЕЉА 17. ОКТОБАР 1893.

ЦЕНА ЈЕ ОГЛАСИМА 6 ПР. ДИН. ОД ВРСТЕ

ПРЕТИЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

Рукописи не враћају се

Неплаћена писма не примају се.

Анализа воде из новог београдског водовода.

Поводом брошуре, потписане од г. г. др. Косте Јовановића, др. Марка Николића и Војислава Прљевића хемичара, којим се тврди, да хемијске анализе воде из београдског водовода извршене од г. др. Марка Т. Леко државног хемичара нису тачне и да према томе вода из новог водовода није исправна, да није ни за пиће нити за кавву употребу, — председник општине, желећи да ствар изведе на чисто, да се зна ко има право да ли државни и општински хемичар или господа што су поменути брошуру потписали, да се, дакле на чисто зна, да ли је вода из новог водовода београдског здрава и добра за пиће и друге потребе, — одредио је решењем својим од 2. окт. 1893. год. АБр. 5884 нарочиту комисију, да изврши основну хемијску анализу воде из новог београдског водовода и да према добивеним резултатима каже своје мишљење, је ли с хемијског гледишта, вода из новог водовода београдског здрава за пиће или није.

Поменути решењем председника општине била су одређена у комисију ова господа: за председника др. Ђорђе Димитријевић начелник санитарског одељења министарства унутрашњих дела; за деловођу др. Павла Поповић инспектор санитарског одељења мин. унутрашњих дела; за чланове: Сима М. Лозанић професор вел. школе, др. Ф. Шамс и др. М. Т. Леко државни хемичари, А. Хелих санитарски мајор и хемичар мин.војеног, др. А. Зега општински хемичар, др. Коста Јовановић хемичар министарства народне привреде, Војислав Р. Прљевић хемичар мин. народне привреде и др. Марко Николић хемичар.

Сви чланови комисије извештени су о овоме нарочитим писмом стим, да ће се рад имати вршити у рударском одељењу мин. народне привреде а отпочети 6 окт. 1893 год. у 8 часова у јутру.

Г. г. Коста Јовановић, др. Марко Николић и В. Р. Прљевић писмом својим од

4. окт. 1893 год. благодаре председнику општине што је учинио овај корак *врло коректан* и што је и њих и као хемичаре и као грађане одредио за чланове комисије, нарочито још и због тога, што су они ово питање и покренули.

Истим писмом моле председника општине, да у интересу што правилнијег решења свог питања одреди за члана ове комисије и г. др. Милана Јовановића, Батута, професора вел. школе.

Председник општине одазвао се је овој молби и решењем својим од 4. окт. 93. год. одредио је и г. др. М. Јовановића Батута за члана ове комисије, о чему је г. др. М. Јовановић Батут нарочитим писмом извештен.

Сва поменута господа примила се ове важне дужности сем г. Симе М. Лозанића проф вел. школе и г. др. М. Јовановића Батута проф. вел. школе, који су усмено изјавили, да не могу учествовати у раду ове комисије, први зато, што је по његовом мишљењу „ова комисија непотпуна“, а други зато, што „ни састав ни задаћа ове комисије не одговарају правој потреби.“

Остала господа чланови комисије, примивши к знању, да г. г. др. М. Јовановић и Сима М. Лозанић не пристају да суделују у овоме раду, отпочела су рад на повереном им задатку 6. о. м. у 8 часова у јутру у хемијској лабораторији рударског одељења мин. народне привреде.

Рад њихов забележен је у три записника што се ниже излажу:

I.

Рађено 6. Октобра 1893 год. у привредној лабораторији.

Протокол

I-ог Састанка мешовите комисије одређене за испитивање воде новог београдског водовода поводом брошуре г. г. др. Косте Јовановића, др. Марка Николића и В. Прљевића.

Присутни: Председник др. Ђ. Димитријевић, чланови: др. Шамс, А. Хелих др.

П. Поповић, др. Коста Јовановић др. Марко Николић, В. Прљевић, др. Марко Леко и др. А. Зега.

Председник отварајући седницу прочита акт председништва општине вар. Београда АБр. 5884, којим је одређена комисија у цели, да аналише и утврди према поводом брошуре, имали у води новог београдског водовода и колико органских материја, азотасте киселине и амонијака.

У једно прочита писмо АБр. 5884, којим председништво општине јавља да је одредило члановима по 10 динара дневнице за овај посао, и треће писмо, којим саопштава, да су одређени чланови г. г. др. Милан Јовановић — Батут, и Сима Лозанић написмено изјавили, да се чланства не могу примити.

Председник констатујући значај рада ове мешовите комисије, позива чланове да се послу, за који смо одређени, приступи.

После говора г. Косте Јовановића који из објављених таблица држ. хемичара о извршеним анализама констатује несталност поједних састојака и остатка, као и г. г. др. Шамса, Хелиха, др. Зега, др. Марка Николића, др. Лека, председника и др. Поповића, комисија решава: да г. г. др. Јовановић, др. Леко, др. Зега и Прљевић оду лично на теразијску чесму и у стан г. др. Јовановића, тамо да узму у спремљене флаше пробе, и да се за тим изврше анализе на поменуте састојке пред комисијом.

Док се чланови не врате настаје одмор.

По повратку чланова, који су донели по две пробе са велике теразијске чесме, и з чесме у кући г. др. Јовановића, председник отвара седницу, и моли г. г. писце брошуре, да изложе начин и метод, којим су извршили анализе на поменуте састојке а нарочито: на азотасту киселину, органске материје и амонијак, јер ће се тим истим начином имати да врши анализа и донетих проба.

Услед овог позива узе реч г. Вој. Р. Прљевић и изјави:

Прво азотасту киселину добили смо колориметријским методом: узели смо 100^{к. см} воде и помешали са разблаженом сумпорном киселином, томе смо додали извесну количину јодкавија, помешану са штирком (скробом) и томе смо додали у 1-ом суду један, а у 2-ом суда 2^{к. см} калијум нитрита, а у 3-ћем испитујуће воде и посматрали боју једног^{к. см} азотасте киселог калијума.

Овде г. Др. Леко ставља питање, да г. Прљевић каже на који је начин измерио калијум нитрит.

на ово питање г. Прљевић одговара, да су прво стопили калијум нитрит и то су после оставили да стоји 15. минута у мраку.

Друго: *органике материје* добили смо на овај начин: узели смо 100^{к. см} воде један^{к. см} раствореног натријум хидрата и десет^{к. см} калијум перманганата, па смо то кували 10 минута и оставили да се олади на температури од 60° томе смо додали 5^{к. см} разблажене сумпорне киселине у сразмери 1: 6, и десет^{к. см} оксалне киселине и одатле титрирањем калијум перманганатом одредили смо органске материје.

Треће *амонијак* смо добили на овај начин: узели смо 300^{к. см} воде и томе смо додали 2^{к. см} растворене соде и 1^{к. см} натријум хидрата, па смо то оставили у затвореној флаши, да се сталожу; после тога узето је 100^{к. см} филтрата и додато је томе један^{к. см} натрон хидрата и један^{к. см} Неслерове реактенте. У другим судовима узме се такође 100^{к. см} дестиловане воде, дода се по један^{к. см} натрон хидрата и по 1, 2, 3, 4, 5, 6^{к. см} хлорамонијума и по 1^{к. см} Неслерове реактенте, па се посматра јачина боје.

Пошто је овим изложио г. Прљевић начин, на који су извршили анализе воде и добили у њиховој брошури показане ре-

зултате, председник констатује, да се сад приступа одређеном послу, и позива г. г. писце брошуре г. Др. Коста Јовановић, Др. Марка Николића и В. Прљавића, да пред осталим члановима комисије изврши анализе донетих проба воде из београдског новог водовода, по изложеној методи.

Следујући позиву господи писци брошуре приступају раду, који је текао овако:

Прво је приступљено одређивању органичних материја, а у исто доба учињене су припреме за одређивање амонијака и азотасте киселине и тим радом дошло се до ових резултата:

1, У 100^{к. см} воде са теразијске чесме додато је односно утрошено је — — 12^{к. см}

2, У 100^{к. см} воде са чесме г. Др. К. Јовановића утрошено је 12·3^{к. см}

3, У дестилованој води привредне лабораторије, такође 100^{к. см} утрошено је — — — — — 12·7^{к. см} калијум перманганата.

Према овом резултату комисија констатује, да је за оксидисање органичних материја потрошено у дестилованој води рударске лабораторије сразмерно највећа количина калијум перманганата (1·9^{к. см}).

При овом раду г. Др. Марко Леко тражи, да се запише у протокол, како бирета, којом су извршене титрације помоћу перманганата није подељена на 0·10 него на 0·20^{к. см} и да дестилована вода привредне лабораторије према добијеном резултату има више органичних материја, но обе пробе, које су узете из означених чесама новог водовода.

За овим је довршена проба на амонијак, и нађено је, да у дестилованој води има амонијака, а у обе пробе водоводне воде, једва приметних трагова.

На добивени овај резултат г. Др. Коста Јовановић изјављује:

Кад је то резултатом анализе утврђено, па ја констатујем и тражим, да се у протокол

запише, да наша дестилисана вода није добра и да према томе цела ова проба на амонијак не вреди ништа.

Г. Др. Шаме примећује ово: кад би употребљена дестилисана вода привредне лабораторије била чиста и добра, па би наша амонијака у анализаним пробама воде, онда би ово значило, да заиста има у тој води незнатних трагова амонијака. Али пошто ова дестилисана вода није исправна, као што је и сам г. Јовановић желео да се констатује, што је и констатовано, и пошто су се том неисправном дестилованом водом испирале флаше и апарати, у којима се испитивала вода из новог водовода, и њоме су у току рада прављене извесне реакције за испитивање исте воде (као нишадор, јод калијум, штирак, сода, натрон хидрат). то се сад не може констатовати да у прегледаним пробама воде, има амонијака, и ја желим с тога, да се изврши поновна анализа.

Наповетку довршена је проба на азотасту киселину, пошто су извађени судови са пробама из ормана, у коме су 35 минута у мраку стајали па је констатовано, да се у пробама није показала апсолутно никаква реакција, т. ј. није се појавила плава боја, карактеристична појава за доказивање азотасте киселине.

Председник после свршеног посла изјављује: пошто је констатовано, да употребљена дестилована вода није чиста и исправна, јер у њој има знатне количине амонијака, то се цео овај опит односно доказивања амонијака у води новог водовода сматра да не важи. Комисија усваја ово мишљење.

С тога ће се понова контролна анализа ових, а евентуално и нових проба, извршити преко сутра 8. Октобра у II-ом одељењу држ. хем. лабораторије, за када се г. г. чланови позивају.

СРПСКИ УСТАНИЦИ ПРОТИВУ ТУРАКА

У В Е З И

СА НАРОДНИМ СВОБАМА У ТУЏИНУ

од 1459.—1814. године.

ИСТОРИЈСКА РАСПРАВА

У ДВА ДЕЛА

НАПИСАЛИ

Р. Агатиновић и Ј. М. Спасић.

(Академијски Савет Вел. Школе наградио првом видовданском наградом општ. београдске).

Мото:

— „Пора намъ перестать быть умными чужимъ умомъ и славными чужою славою“ (Време је да престанемо мудровати туђом памећу, и славити се туђом славом).

Карамзин.

(НАСТАВАК)

Прошав поред Јајца, Острвице, преко Уне к Слуњу, прејури паша преко Купе и Хрватске у доњу Штајерску, бавећи се тамо обичним својим послом неких 15

дана. Прогнан од ћесарских војсковођа, дође паша, при повратку, на *Удбинско поље*, где га дочека 15 000 Хрвата под баном Деренчином. Битка се отвори и Хрвати никад горе нису страдали. Сам бан, и до 6 000 Хрвата падоше у ропство, а 7 000 војника и „сав цвет хрватскога племства“ покрило је бојиште тога малог хрватскога Косова.⁽¹⁾ Овом приликом продра је пашина војска и до Модруше, где су били они први српски насељеници, попали је и што му паде шака пороби. „Тада је — вели Грбић — жупанијска или капетанска столица пренесена из Модруше у Огулин, а на Модруши је од то доба више од 150 година стајала само стража, и на тој су стражи Срби били“ Победи Турака одговарала је већа мера њихова беснила над невиним српским поданицима. А резултат тога беснила није могло бити ништа друго, до поновно насељавање јадне раје. Тако „одмах после 1493. г. спомиње се, како је дошао да чува Модрушу лађман *Вукивој Косановић* са војводама: *Кузманом Марковићем* и *Томом Погрмиловићем* и са још неколико војника“ Без сумње, да је оваких стра-

жара, које су чували Срби, било на више места на граници хрватских земаља и ондашње турске међе. Број њихов, као и досељених Срба у њима, растао је доцније све више „нарочито од кад су српски војници отпочели у околинама насељавати и своје, из Турске преведене, породице. Тако се већ око 1500. г. спомињу између Модруше и *Витуња* неки Срби, као већ стално настањени.⁽¹⁾

Осокољени удбинињском победом, Турци су сада помишљали на освојење Јајца, старајући се г. 1494. да га изолују од осталих оближњих градова мађарских; како ни од куда не би могао добити хране.⁽²⁾ Нови титуларни краљ босански, Јован Корвиновић се био већ захвалио на тој почасној титули, али су зато сви мађарски градови у Босни били доста добро снабдевени и храном и муницијом, те је сваки покушај Турака био узалудан. Али што нису могли учинити 1494. учиниће друге године; они духом никад нису малаксали. Године 1495. спомиње се као бан Јајца неки *Балтазар Баћани*, који је добро бранио свој град, да

(1) Грбић М. Карлов. владич. књ. I. стр. 18.

(1) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. I. стр. 641—642. — Smičiklas T.: Povj hrv. књ. I. стр. 674 до 675. — Knežević A.: Pad Bosne, стр. 100 и 101.

(2) Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одсек Gesch. v. Servien, S. 435.

На завршетку молим да се флаше са узетим пробама воде запечате и пренесу у државну хемијску лабораторију. Ово се извршује, и флаше су повезане, па запечаће не печатом председника комисије.

Данашњи састанак закључен у 1 и по час. по подне.

Председник комисије, Др. Ђ. Димитријевић с. р. чланови комисије: Др. Ф. Шамс с. р. санит. мајор. А. Хелих с. р. Др. Коста Јовановић с. р. Др. Марко Николић с. р. Вој. Р. Прљевић с. р. Др. А. Зега с. р. Др. Марко Т. Леко с. р.

Деловођа,

Др. Павао Поповић с. р.

II.

Рађено 8. Октобра 1893. год. у II-гој држав. хемијској лабораторији

Протокол

II-ог Састанка мешовите комисије, одређене за испитивање воде новог београдског водовода.

Присутни: председник Др. Ђока Димитријевић, чланови: Др. Шамс, А. Хелих, Др. П. Поповић, Др. Коста Јовановић, Др. Марко Леко, Др. Марко Николић, Вој. Прљевић и Др. А. Зега.

Председник отварајући седницу позива чланове, да се приступи поновној анализи воде, која је узета 6-ог ов. месеца из означених чесама, а и нових проба, које ће се данас опет из истих, а евентуално и из других чесама узети.

Члан г. Др. Коста Јовановић у име своје и својих другова саопшеника брошури изјављује да даљем раду, односно продужењу већ започетог посла, не могу прстувити донде, док се добивени резултати прошлог састанка не аутентизирају и протокол не потпише.

Деловођа изјављује, да протокол прш-

лог састанка није саставио, јер је тек данас добио стенографске белешке, на основу којих ће саставити протокол, но ма да није протокол готов, држи, да ова околност комисијском раду ништа не смета, пошто резултат данашњег рада нема везе са резултатима, који ће се данас добити и који ће се такође у засебном протоколу утврдити.

Упоређење добивених резултата, и тако ће се на крају и завршетку рада извршити.

Пошто г. Др. Коста Јовановић у име своје и својих другова изјављује, да они неће продужити рад, док се стављени захтев не испуни, то Председник закључује седницу и заказује састанак за сутра у 8. сахати пре подне када ће и протокол прошлог састанка бити готов, па се може проверити и оверити.

Састанак ће бити опет у II-гој хем. лабораторији

Председник комисије

Др. Ђока Димитријевић с. р.

Деловођа

Др. Павао Поповић с. р.

Стенограф

Вој. Ј. Лукић с. р.

Чланови комисије: Др. Ф. Шамс с. р. санитетски мајор А. Хелих с. р. Др. Коста Јовановић с. р. Др. Марко Николић с. р. Др. А. Зега с. р. Вој. Р. Прљевић с. р. Др. Марко Т. Леко с. р.

III.

Рађено 9-ог Октобра 1893 год. у II-гој држав. хемијској лабораторији.

Протокол

III-њег. састанка мешовите комисије одређене за испитивање воде новог водовода београдског.

Присутни: Др. Ђ. Димитријевић, Др. Шамс, А. Хелих, Др. Павао Поповић, Др.

су Турци били принуђени освајати прво оне мање слабије градове. Тако су успели да 1496. г. отму од некога *Ђорђа Поповића* град *Комотин*, (Komoth) а од неког *Караџића* (Karaszthi) отму *K o s z o g u v a g*. а узањ и *Тржач* и *Неретву* (1)

После овога босански папа Скендер окрене фронт према Млечима, водећи са њом крваве ратове око приморских далматинских градова. Стога је за то време гледао да живи у миру и љубави са краљем Владиславом и баном хрватским, Јов. Корвиновићем, шаљући овоме последњем више пута и богатих поклона. Тако су неко време границе хрватске биле на миру од босанских пљачкаша.

Али и то је било за кратко време. Млетке не могући саме издржати борбу с Турцима, успу, преко папе Александра VI. да склопе хришћанске владоце: шпанскога краља Фердинанда, француског Људевита XII. и мађарског Владислава, да склопе заједнички савез противу Турака. Владислав се у одлуци својој дуго колебао, и посланик млетачки у Будиму, Себастијан Ђустинијани, имао је доста муке, докле га је наговорио да

раскине скоро уговорени мир са султаном. Савез се потпише у Будиму на сџм дан Духова 1500. године. А грдило од папа, Александар VI. прогласи, ради веће важности, ову годину *светом годином*. (1) Без сумње, да су савезници имали и поузданих извештаја о душевном расположењу народа под Турцима, да је жељан устати на Турке, само да они отпочну напад на Турчина. С почет како је у то доба дисао и радио српски народ у Србији, и онај под деспотом у Угарској, познато нам је из радње деспота Јована; али како је мислио српски народ у Босни? О томе нам поменути Ђустинијаније даје драгоцену доказа. Године 1500. 19. маја шаље он својој влади извештај о разговору свом, што га је имао са „херцегом Петром од св. Саве“, о стању Срба у Босни: „Како је ових дана дошао овамо из Турке херцег Петар од св. Саве (Duca Piero di s. Saba), човек од господског племена и великог уважања, који је зет поштованоме г. Франческу Кверину, и синовац Херцег-паши (унуку Стефана Косаче), т. ј. син једнога његовог брата, — поручимо му, да би се радо с њима разговорили. И

Коста Јовановић, Др. Марко Николић, Вој. Прљевић Др. Марко Т. Леко и Др. А. Зега.

Председник отвара седницу и позива деловођу, да прочита протокол I-ог састанка.

У току читања протокола учињене су следеће измене:

У првом ставу место азотне киселине, да се стави „органичних материја“

У ставу где је говор о начину мерења калијум нитрита, место стопљеног калијум нитрата, да се стави „нитрит“ у одељку о коме се говори о одредби амонијака, да се између речи *к. см* и Неслерове реакције, дода, „хлорамонијума и по *1 к. см.*“

По прочитању протокола узе реч г. Др. Марко Николић у коме брани научан и савесан рад писаца брошуре, али жели да констатује, да је рад ове комисије, према датој инструкцији од стране председништва општине и према томе, што сви компетентни фактори признају, да се састав воде мање, погрешан, и да је председник ове садање комисије требао из сопствене иницијативне, да исправи.

Даље налази, да је notiца, која је изашла у „Дневном листу, и којом се тврдило, да су анализе извршене у привредној лабораторији, испале у корист Др. Леке. Пошто протокол о овом раду и није био завршен и резултати утврђени, то је само један члан ове комисије могао ове податке доставити дневним политичким листовима, за кога он зна који је, и да је председништво ове комисије требало ову вест да демантује.

О начину извођења првих контролних анализа у привредној лабораторији, има да примети, да они и нису требали да врше анализе, но г. Др. Марко Леко и г. Др. А. Зега, јер они остају при томе, да су њихове анализе тачне и исправне.

Затим оцењује тон и начин поступања ове комисије наспрам њих као потписника

он је јутрос дошао, и затекао нас дома... Рече: да сви Хришћани, Турчину потчињени, са великом жудњом изгледају, да овај краљ (угарски) дигне оружје противу Турака, јер би они одмах све Турке протерали из својих земаља, т. ј. из Босне, Србије и других места, у којима Хришћани станују. И рече, да зна поуздано, да су сви Хришћани у Босни закључили, да се од овога иса ослободе, и да се лате оружја, и чекају само знак кад се Његово Величанство, овај краљ из Будима, крене да пође на ову најсветију војну. И чим чују да је ово учињено, одмах ће исећи Турке или их истерати из своје земље. И готови су да служе овоме краљу без икакве плате, само нека се он лати овог предузећа противу Турака. Има више од 40 000 Бошњака у добу од 15—60. године, који ништа друго не желе и не очекују, него један такав покрет итд. А како сад занета намеравају да устану противу Турчина, то су њега (херцеза Петра) из поштовања према његовим старим, наименовали за свог старешину... (1) Једва да нам треба тражити јачих доказа, да народни дух, који се онако јасно појавио г. 1481. па угушен, није ни мало клонуо

(1) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. I. S. 644. — Engel, на истом месту.

(1) Knežević A.: Rad. Bosne, стр. 103.

1) Годишњица Н. Чушића, I. стр. 68.

брошуре, одбија од себе и својих другова зду вољу и тенденцију спрам г. Др. Лека, јер сви хемичари као јавни радници за свој рад подлеже јавној контроли.

На протокол (записник) I-вог састанка примећује, да су они тражили, да се у истом констатује, да су у очи дана састанка комисије, сви хидранти на новом водоводу отворени и вода испуштана а то се исто десило и ономад после подне, дакле опет у очи састанка комисије. — А то сви признају да се вода после испуштања побољшава, а да се стојањем у цевима, намножавају сталожене органске супстанце.

На изнете бројеве у погледу утрошка калијумперманганата примећује, да су они при одредби органских материја утрошили просечно 1.350^{к. см.} Калијумперманганата. Затим упоређује резултате анализа К. Бисингера, њихових и Др. Марка Лека, па налази и констатује, да се налази Бисингеров већма приближује њиховој по анализи Др. Марка Лека, јер је он нашао 12 пута мање органских материја по они.

На основу овог захтева, да кад су они изложили начин и метод својих титрирања, да и државни хемичар изложи и да у протокол уђе начин и метод, којим је он извршио анализе и добио своје резултате.

Др. Марко Т. Леко примећује на говор предговорничков, да ово пису примедбе на протокол по критика рада I-ог састанка комисије, и налази да је одређени правац коректан, и да се новом контролном анализом имају да утврде резултати, па на основу тих може се дискутовати о доброты воде.

Председник жели да констатује, да notiца дата у „Дневни лист“ није потекла од комисије, а ако је који члан у приватном разговору својим познаницима изнео и показао добивене резултате тога дана држи да није ништа хрђаво.

и да само треба мала варница, па да се распламти огањ праведне освете у грудима свих Срба.

Савезници су се уздали у срећан успех свога предузећа још и из разлога: што је сам султан, у то доба, био јако забављен стварима у Грчкој. Али место њега радиле су живо око скупљања војске његове паше. Босански и паша у Србији договоре се, да здруже своје војске, и да, пре но што би их краљ мађарски напао, они отму његове важније позиције у Босни. Како Јајце беше тада најслабије заштићено, (omnino imparata erat), то одлуче напасти прво на њ, не би ли га заузели пре него му стигне помоћ од краља. Чувши за то бан Јован Корвиновић, брзо скупи своју војску, и у друштву са Карловићем, крбавским кнезом, Франкопанима и Зрињима, добивши још и 200 коњаника и 2 чете пешака од палатина Гереба, појури Јајцу у помоћ. Дошавши тамо, затече под градским зидинама непријатеља који већ од дуже времена безуспешно нападаше храбру посаду градеку. Брзо и он разреди своју војску у облику четвороугла (en caré) па заметне бој. Неколико часова трајала је крвава битка, вођена с обе стране са највећом жестином. Нај-

Др. Николић и опет вели, да се није имало право, пре завршетка рада саопштати резултат рада комисије.

Према томе и према његовом говору, који је стенографисан г. Др. М. Николић тражи да дословно ово уђе у записник.

За анализу на азотасту киселину није метут одговарајући потребан реагенс и да се до после подне у 3. сата, када су дошли у лабораторију, није показала плава боја, карактеристично за азотасту киселину, а да ни после метуте велике количине калијумнитрата у судове, које је комисија оставила у рударској лабораторији, није појавила плава реакција карактеристична за азотасту киселину све до данас, и да према томе није метут у исте судове јодкалијум.

Др. К. Јовановић жели, да уђе у записник ово: да су при одредби органских материја радили пред комисијом по методи Tromsdorfa и Schulze-a изложеној у другој свесци стр. 168 Tresenius — ове аналитичке хемије. Др. А. Зега на ово примећује, да је употребљен раствор натријум хидроксида, који *натријум хидроксид* није био пре тога топљен, да је узета дестилована вода која садржава знатне количине органских материја, и да је услед тога контрола титра према дестилованој води рударске лабораторије тога дана показала титар 10.8^{к. см.} оксалне киселине према 12.7^{к. см.} калијумперманганата, према овом факту савршено је погрешно тврђење, да је за оксидацију органских материја утрошено калијумперманганата 1.35^{к. см.} пошто титар калијумперманганата није могао бити контролисан пред комисијом.

Др. Марко Леко налази, да су примедбе г. Др. Николића на протокол неосноване и да треба приступити раду.

Др. К. Јовановић и Др. М. Николић изјављују: да су према говору Др. Николића и правца рада комисијског мишљења,

зад Турци подлегоше и узмакоше куд који по шумама и горама. Многи се подавише у води, а многи живи падоше у ропство. Око 4000 покрило је бојно поље. Корвиновић у првом јурици изгуби 1000 мртви и још нешто рањених. Силен ратни материјал, муниција и топови падну му шака, и он све топове понаместа по бедемима Јајца; осталу пљачку подели међу војницима. Затим преда одбрану града *Јовану Булану* (Gulanu), који се у тој битци показао врло храбрим, па са неколико отетих турских застава и заробљеника, оде краљу у Будим, да му се лично похвали на стеченом успеху.⁽¹⁾ Главни заповедник ове турске војске Али-паша падне после овог догађаја у неку дугу и тешку болест од ситних ванчица, и као оно некада римски Сула, издахну ускоро у тешким ранама.⁽²⁾ Исте године било је омањих сукоба с Турцима у Лици и Крбави, али их војвода *Жарко* са подбаном книнским у три маха одбије.⁽³⁾

(1) Pray: Annales r. Hung. t. IV. p. 294. — Smičiklas T.: Povj. hrv. knj. I. стр. 681. — Кнежевић А.: Рад. Bosne, стр. 104 и 105.

(2) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. I. S. 652.

(3) Кнежевић А.: Р. Bosne, стр. 106 и 107.

да се одреди једна друга стручна комисија, која ће воду свестрано испитати, а на другом месту да контролише исправност воде према анализама Др. Лека, или неисправност на основу њихових анализа. Даље желе да у даљем раду ове нове комисије буду искључена сва заинтересована лица, а на име: Др. М. Леко, Др. А. Зега, Др. К. Јовановић, Др. М. Николић и В. Пржевић, а од своје стране изјављују, да у даљем раду ове комисије не могу више учествовати, што да се саопшти општини, како је рад ове комисије престао.

Даље изјављују, да се одричу награде за овај посао, коју је општина одредила, у корист сиротиње. Овај је записник још у истој седници прочитан, усвојен и потписан с тим, да се стенографске белешке објаве.

Деловођа комис.

Др. Павло Пошовић с. р.

Председник комисије

Др. Ђ. Димитријевић с. р.

Чланови комисије Др. Ф. Шамс с. р. санитар мајор А. Хелих с. р. Др. Коста Јовановић с. р. Др. Марко Николић с. р. Вој. Р. Пржевић с. р. Др. Марко Т. Леко с. р. Др. А. Зега с. р.

Ова три записника спроведена су општини београдској овим писмом председника комисије.

Господине председнице!

Комисија, одређена писмом вашим од 4. ов. месеца АБр. 5884, да према изишавшој брошури о анализи воде из новог београдског водовода, изведе ствар начисто и још једанпут одреди у води новог београдског водовода количине: амонијака, азотасте киселине и органских материја, као састојака који поглавито и највише утичу на квалитет воде за пиће, састала се је данас, да у трећој својој седници у хемијској ла-

Било је јаким разлога, да се срећно започети рат продужи; али, на жалост, не би тако. Хришћански владоци беху и овог пута немарни, а краљу Владиславу пак беше преча брига о своме свадбеном весељу, како да га што свечаније изведе. Само Срби под својим деспотом у Срему, осташе да године 1501. и 1502. врше ревносно свој национални задатак. И у исто доба, кад је деспотова војска победоносно продираше низ Дрину и у босанске границе, чинио је неке припреме за рат и бан Корвиновић, али озбиљнога ништа није предузимао. Тако се и та врло zgodна прилика за ослобођење Срба испод Турака пропусти протом немарношћу, а 20. августа 1503. г. закључи се, у Будиму, нови мир између Владислава и Бајазита на *седам* година. По томе миру: „Regnum Bosniae cum castro Jaitza et aliis castris et pertinentiis bo spectantibus,“ а уз то и Београд, Среерник, Шабац, осташе Угрима. Турцима остаде сва Херцеговина и градови: *Проложац, Имоски, Бог, Јеровтца* (Вировитица?), Љубезна, Мостар, Похител, Благај Нови, Рисан, Кључ, Самобор, Милересова; у горњој Босни: Каменград, Кључ, Ливно, Београд, Venharz, Комотин, Врандук, Јербелитца, Травник, Добој, Маглај,

бораторији министарства унутрашњих дела, продужи рад и изврши контролну анализу над истом водом, коју је шестог ов. мес. анализирао била у хемичкој лабораторији министарства народне привреде.

Но како су чланови комисије г. г. Др. Коста Јовановић, Др. Марко Николић, и В. ј. Р. Прљевић, пре почетка рада на контролној анализи изјавили, да они не могу више учествовати у раду ове комисије јер су према правцу рада комисијског мишљења, да треба да се одреди друга једна стручна комисија, која ће воду свестрано испитати и контролисати исправност њепу према анализама Др а Лека, или неисправност на основу њихових анализа, у којој би комисији имала да буду искључена сва заинтересована лица а на име: Др. Марко Леко, Др. А. Зега, Др. Коста Јовановић, Др. М. Николић и г. В. Прљевић, то је престала могућност, да се даљи рад у потпуној комисији изврши и комисија се пошто је потписала и оверила протокол досадашњег њеног рада разишла. О чему част ми је господине Председнице, уз пошљај протокола досадашњег рада комисијског извесити Вас с тим, да је свака даља функција комисије ове престала.

Благодарехи на указаном поверењу примите господине председнице уверење о мом одличном поштовању.

9. Октобра 1893 г.

у Београду.

Председник комисије
Др. Б. Димитријевић, с. р.

Господину Миловану Маринковићу председнику општине београдске.

Од суда општине вароши Београда, 12. Октобра 1893. АБр. 6080.

РАД ОПШТИНСКОГ ОДБОРА

8 Октобра 1893 год.

LXXII РЕДОВНИ САСТАНАК

Преседавао председник г. Милован Р. Маринковић од одборника били г. г. Н. Вулковић, Свет. И. Ристић, Јован Ђуровић, Јован Христић, Коста В. Михајловић, М. М. Ђорђевић, Др. Павло Поповић Сол. Ј. Азријел, Авдра Ј. Одавић, Илија Ђорђевић, Никола Х. Поповић, Филип Васиљевић, Ђ. С. Новаковић, Р. Драговић, Коста Д. Главинић, М. Канетановић,

I.

Прочитан је записник одборских одлука седнице држане 4. Октобра 1893 год. и у одлуци КБВр. 572 учињена је допуна да се земља са Косанчићевог венца носи у бару „Венецију“ и засипа место код кантара.

II.

Председник износи одбору на мишљење молбе, којима се траже уверења о сиротном стању и немаштини.

По прочитању тих молби АБр. 6088, 6055 СБр. 16254, одбор је изјавио мишљење, да се суд предходно увери о имовном стању молилаца: Мијајла Цветановића и Јевте Ербеца великошколаца, па тек онда да им изда тражено уверење; да се Др. Радмилу Лазаревићу санитетском пуковнику изда тражено уверење.

III.

По прочитању акта школског одбора сава-малског АБр. 5909, да се одреди други члан одбора на место Велимира Карапеша, који је пао под стечај, одбор је овластио суд општински, да на место Велимира Карапеша именује друго лице за члана школског одбора сава-малског.

IV.

Према решењу одборском од 15. Септембра ове године ГБр. 4072 грађевинско одељење подноси накнадно објашњење о одређеној осу у Министарској улици.

По прочитању тог објашњења, одбор је усвојио одређену осу у министарској улици према предлогу комисијском.

V.

По прочитању протокола лицитације СБр. 16286, држане 6. Октобра 1893 год за набав-

ку дрва за огрев, на којој није било ни једног лицианта и накнадне понуде Луке Ђеловића, СБр. 16349, одбор је решио, да се накнадна понуда Луке Ђеловића одбаца. Да се за набавку дрва одреди друга лицитација са овим изменама у прописаним погодбама: да се за потребу општинску набаве дрва буква, грабова, млада церова и млада јасенова; да се набављена дрва исплате одмах и да се тај издатак води као привремен до идуће рачунске године; да се дрва уфате онде, где суд одрети и да се одмах по томе комисијски прегледају и приме; комисију да састављају: један кмет један инжињер, и три одборника, које ће суд одредити. Ова комисија може пуноважно радити, кад буду најмање три члана на окупу.

Да се суд постара и изнађе начина, да дрва не стоје сложена на сокаку пред зградом за коју су набављена.

VI.

По прочитању протокола лицитације СБр. 16285 држане за набавку потребне количине зоби и јечма, на којој није било довољно лици-таната, одбор је решио, да се набавка по двадесет и пет хиљада килограма зоби и јечма уступи према прописаним погодбама Ђорђу Николићу магацији по једанајест динара и осамдесет пара динарски од сто килограма према његовој понуди од 27. Септембра 1893 год. СБр. 15770 која је решењем одборским од 27. Септембра 1893 г. СБр. 15477 одбијена.

Ако Ђорђе Николић не пристане, да ову набавку изврши према овом решењу, да суд општински набавља потребну количину зоби и јечма куповином од народа на начин како се набавља сено и слама.

VII.

По прочитању протокола лицитације СБр. 16350, држане 7. Октобра ове год. за давање под закуп дућана на „Зеленом венцу“ и накнадне понуде Добросава Атанацковића СБр. 16392, одбор је решио, да се како лицитација, тако и накнадна понуда Добросава Атанацковића одбаца, и да се у најкраћем року расписне друга.

VIII.

По прочитању протокола лицитације ГБр. 4627 држане 7. октобра ов. године за израду гвоздене оgrade око паркова не теразијама, одбор је одлучио, да се о овоме решава у идућој седници.

ГЛАВА ДРУГА

I. Срби у Угарској под деспотима из лозе Бериславића и народним вођама.

Политичко стање Срба под Турцима и у Угарској у почетку XVI. столећа. — Покушај Јов. Запоље да освоји град Жрнов (Хавалу). — Пад Шапца и Београда. — Последнице тога по Србе; прелазак Радике Божића. — Срби под Божићем одликују се у борби с Турцима. — Прелазак Павла Бакића с браћом. — Обновљење српског деспотства. — Битка на Музачу 29. августа 1526. — Последнице њене по Србе.

—*—

Мислио би човек збиља, да ће онај, онако силно заталасани дух народа српског, на самој раскрсници XV. и XV. ст. после оних разбијених својих илузија о ослобођењу од ропства турског, на један пут клонати и малаксати, кад види, да му ни с које стране помоћи нема, а сам је немоћан борити се противу природних последица. Тако би занета могао мислити само онај, који не познаје карактер и дух народа српског. Али ми мислимо са свим друкчије. Ако

би се у животу угарских Срба, после смрти последњег им деспота, и могла приметити каква реакција, коју су у осталом донеле друге околности — којих Срби нису били творци — та малаксалост духа *никако* се не може пребацити оним Србима, који стењаху у тешким данцима турскога ропства. И ако су били принуђени да и даље подносе некушења своје горке судбине, ипак им ропски не подлегоше већ тражаху начина и срестава, да свој дух одрже сталним и непоколебљивим. Какве су то моћне силе, које од Србина човека направиле у данцима најжрђе српске судбине *челик-Србина*? Најмоћније су две силе; једна је: *вера*. О, како ова кратка реч врло много објашњења у себи скрива! Како она у четири своја слова садржи целу историју, цео живот српскога народа за све време робовања његова! Да, вера у светлије дане своје будућности; вера у победу правде и чистоте срца и карактера; вера у православнога Бога, да он неће дати, да му најмилије стадо растргне курјак Мухамедов — та *вера* беше мтоор, који покреташе све духове потлаченога народа српског; беше средство за ојачање сталности и постојанства духа, за ојачање уверења: да мора на послетку

(1) Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одек Gesch. v. Servien, S. 436. — Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. I. S. 659.

Секретар чита писмо г. министра унутр. дела, којим саопштава акт г. министра финансије односно нове трошаринске тарифе

Председник. — Као што видите из наше тарифе избрисан је петролеум од кога је предвиђено 31.874 дин.; за тим избрисан је шпиритус са приходом од 25.764 дин. и друге неке ствари у вредности у 74.730. Шпиритус и петролеум избрисани су зато, што ће држава да заведе за њих монополе. Ма да је се у почетку влада скланила, да призна право трошарини општинској на те артикле, ипак је у последње доба казала, да се то не може одобрити.

Фирнајс, на који је општина предвидела трошарином 6.400 дин. и Терпентин 6.400 дин. избрисани су с тога, што по уговору трговинском са Аустро-угарском не смеју да се терете трошаринском тарифом.

Смањене су таксе: на макароне, фиде и криз на 1.046; на суво месо, сланину и т. д. за 1.500 дин.; на сирово месо и сирову сланину 1.000 дин.; на масло и бутер 1.000 дин.; на ликере 1.500 дин.; на чоколаде 1.000 дин.; на Хидрауличном кречу 8.808 динара; на греде гвоздене смањена је тарифа за 850 дин.; на грађу 6.844 дин.; на дрва 10.660 дин. Свега је смањена тарифа за 140.930 дин.

Марко Велизарић. — Предлаже, да се упути комисији, да размисли и поднесе одбору предлог, како да се овај мањак надокнади, пошто је то неугодно чинити у пуној седници.

Председник. — Одговара Велизарићу да је и сувише кратко време, а да би се могло чекати на комисијски предлог, пошто је државна трошарина већ ступила у живот па се за дан два и општинска мора удесити према државној.

Мића Петровић. — Говори у прилог тврђења председника општине наводећи још и друге разлоге за то.

Др. Марко Лeko. Пита управника трошарине да он каже, како би се овај мањак могао надокнадити.

Управник трошарине. — Одговара да ништа друго није остало, него да се удари још већа трошарина на вино, ракију и млеко.

Соломон Азријек. — Наводи, кад би се повисиле на вино 2 дин. на ракију 1 динар и на млеко две и по паре било би више прихода свега 126.000 дин., а то би било чини му се довољно.

Сава Велановић и Илија Борфевић предлажу да се бело брашно оптерети.

На тражење Н. Х. Поповића буде седница претворена у конференцију ради договора.

(свршиће се)

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

У свима књижарама може се добити нова књига

НА ЗЕМЉИ И ПОД ЗЕМЉОМ

ПРИЧЕ СВЕТског путника

НАПИСАО

В. ГАЛУЗЈЕЈЕВ

ПРЕВЕО

Ј. КАРА-МАТИЋ

У Кајени — Игра по цену живота — Три године међу Патагонцима — Са 7 сл. у боји — Цена 60 пр. дин.

Београд. Књижара В. Валовића.

РАЗНЕ ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ.

I. Димничарство:

- а) За чишћење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0-20 д.
 б) За неуздан шпархерд 0-20 д.
 в) За узидан „ 0-40 д.
 г) За велики узидан шпархерд у гостионици 0-50 д.
 д) За чишћење димњака од два спрата 0-20 д.
 ђ) За чишћење простог димњака 0-10 д.
 е) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са пећима 0-13 д.
 ж) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са више пећи 0-20 д.
 з) За паљење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0-75 д.

II. Пражење помијара и нуужника:

- а) Од кубног метра 10— д.
 б) Од акова 0-50 д.

III. Посетарина:

- а) Марка за панче за годину дана 3— д.
 б) Обнављање изгубљене марке стаје 1— д.

IV. Гробарина.

- а) Гроб за децу 7— д.
 б) Гроб за одрасле 12— д.
 в) Мала гробница 555-52 д.
 г) Велика гробница III. реда 998-39 д.
 д) Велика гробница II. реда 1099-32 д.
 е) Велика гробница I. реда 1684-57 д.

V. Мртвачка кола:

- а) Мртвачка кола стара са два коња 12-90 д.
 б) Мртвачка кола са анђелима са два коња 24-90 д.
 в) Мртвачка кола нова са два коња 36-90 д.
 г) Мртвачка кола нова са 4 коња 72-90 д.

ТАКСЕ

ЗА ИЗНОШЕЊЕ ЂУВРЕТА

За квартове: Савањски, Теразијски, Варошки и Врачарски:

1. Од собе и кухиње или мањег дућана са собом 0-25 д.
 2. Од две или три собе, са кухињом или већег дућана са магазином 0-70 д.
 3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале 1-50 д.

За квартове: Дорћолски и Палилулски:

1. Од собе и кухиње, или мањег дућана са собом 0-20 д.
 2. Од две или три собе са кухињом или већег дућана са магазином 0-60 д.
 3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале 1 д.

Од суда општине београдске 28. Аугуста 1892 године АБр. 9449.

БЕОГРАДСКА ПИЈАЦА ПРЕМЕРЕНО НА БЕОГРАДСКОМ КАНТАРУ Од 7. Октобра до 14. Октобра 1893. год.

КИЛО-ГРАМА	НАИМЕНОВАЊЕ	Ц Е Н А			
		НАЈВЕЋА		НАЈМАЊА	
		ДИН.	ПР.	ДИН.	ПР.
1577	Арпаџиба	15		14	
	Брашна кукурузна	9			
10000	„ пшенична	16		15	
	Вина бела (од лит.)				
124135	„ црна „ „	60		40	
	Волова				
	Вуне не пране				
	„ пране				
9457	Грожђа	60		40	
653	Дуња	40		20	
10135	Јабuka	15		12	
99984	Јечма	9	20	9	
1591	Кајмака	130		120	
	Кожа воловских				
	„ јагњећих				
9157	„ овчијих				
720	Коре брезове	13		11	
	Крава				
60296	Креча	4		3	50
9470	Кромпира	9		7	
1613	Крупница				
4217	Крушака	20		14	
59171	Кукуруза нова	7		6	
	Кунуса				
1662	Лоја нетопљеног	80		70	
	„ топљеног				
1260	Лука аршлеме	15		10	
202	„ бела	45		40	
8448	„ црна	25		15	
	Масла				
762	Масти	120		110	
432	Меда	70		50	
	Оваца				
291372	Овса	11		10	
26756	Ораја	40		30	
7035	Пасуља	12		10	
	Пекмеца				
	Просе				
804365	Пшенице	11	20	10	70
21588	Ражи	8	50	8	
	Рак. комов. (од лит.)				
	„ „ меке „				
98	„ шљив. љуте „	1		70	
9573	„ „ меке „	55		35	
33694	Свиња дебелих	75		70	
	„ средњих				
152410	Сена	5		4	
522	Сира	120		60	
12860	Сламе	3		2	
	Слапине				
	Сочива				
	Угљена дрвеног				
323586	„ каменог				
	Шишарке				
870	Шљива сирових	11		10	
741823	„ сувих о. год.	26		12	
10000	камена простог				
11050	мекиње				
17484	ситнице				
35128	воће разно				

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЈЕ У ЗДАЊУ ОПШТИНСКОГ СУДА